

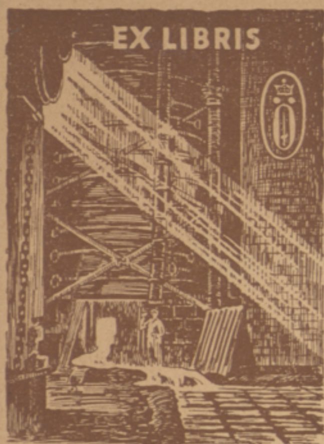

VOLTAIRE

HVAD SOM MEST BEHAGAR

DAMERNA

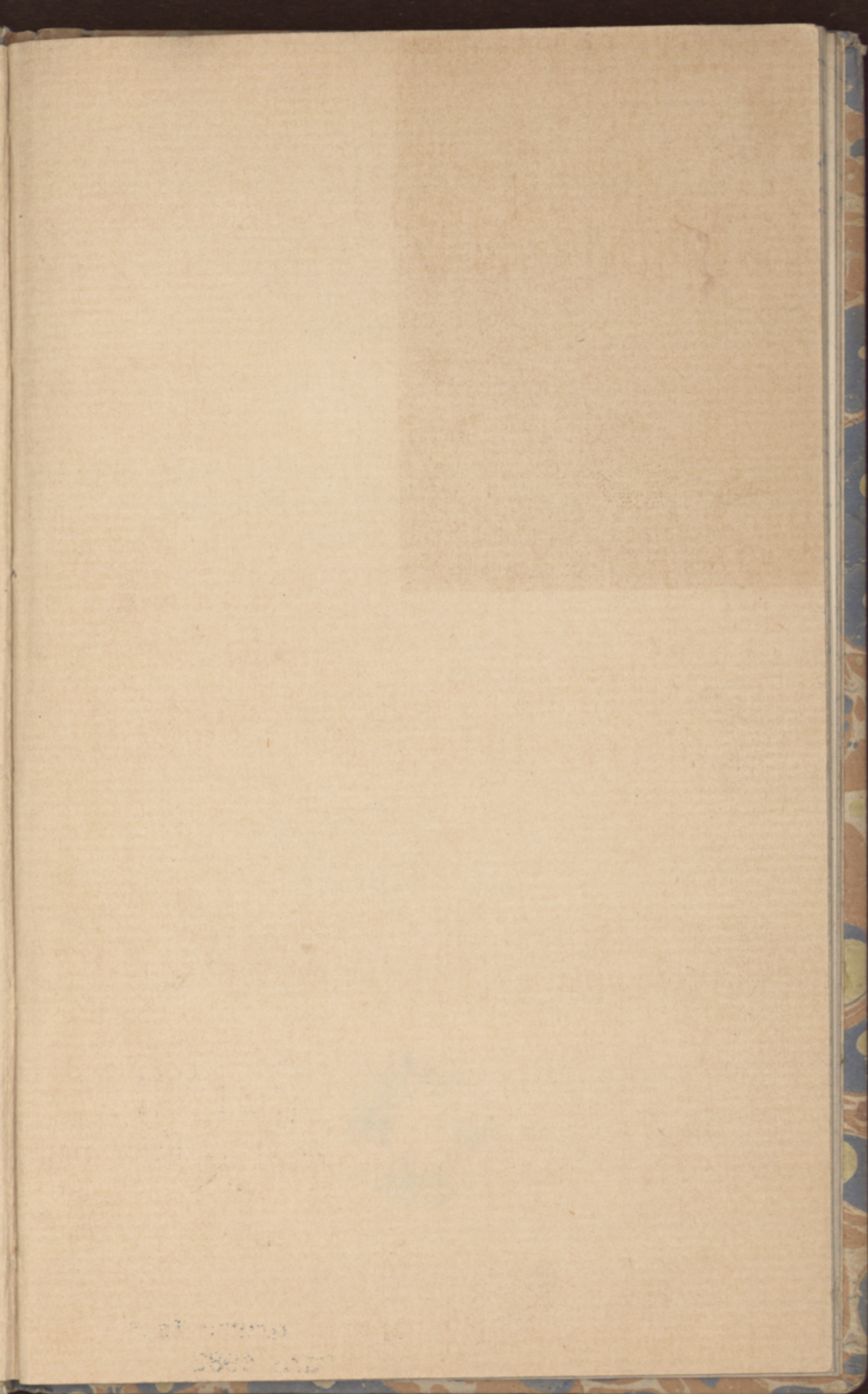
T
2148

Don de L'Institut Tessin
Paris 1982

8T2148

Hvad som mest behagar
Damerna.

Fée-Saga

af

VOLTAIRE.

Fri Öfversättning

af

J. M. STJERNSTOLPE.

STOCKHOLM, 1817.
Tryckt hos Direct. Henrik A. Nordström.

BIBL. STE GENEVIÈVE

14817

INSTITUT TESSIN
PARIS

Uppå den tid, då solen bränner
Med mer än dubbel kraft i Afrikanerns sand,
Och då, som hvarje Nordbo känner,
Hon korrta cirklar gör kring Polens kulna land,
Då höstens vindar slutat rasa
Och vintren spöklik står på våra höga fjäll,
Go' vänner! samlens då omkring en härlig brasa
Uppå en evigt lång och mörk Sanct Thomas-qväll,
Och lyssnen på den lilla saga
Hvarmed jag ärnar roa Er;
Jag hoppas ämnet skall behaga:
Det är en tapper, ung, men fattig Chevalier,
Som kallas *Jean Robert*, en Fransman till personen;
I hans tid *Dagobert* satt på den Franska thronen.

Den gode *Robert* (ty hans namn
I Svenskans ton-art bättre ljuder)
Kom en gång ifrån Rom, de fromma själars hamn,
Der Påfven till en kyss sin toffel nådigt bjuder.
Man vet, att Rom i nyfödd glans
Med vida mera rätt beherrskat jordens Kungar
Än uti fordna dar blott med Cæsarers lans;
Ty Vatikanens borg med himlens åska ljungar.
Men, vi till *Robert* vände om: —
Från Rom den tappre Riddarn kom,
Och inga lagrar han från Martisfältet förde,
Der förr om sådant kram i kapp man väldigt körde;
Nej,

Nej, endast *Agnus Dei* och Aflat, syndarns hopp,
Långt mer än penningar hans kappsäck fyllde opp;
Ty Riddersmannen då för tiden
Var alltid tapper uti striden,
Men fattig merändels; Prælaten, tjock och fet,
Förstod att guldet åt sig skrapa,
Heldst det ej båtade för syndarns salighet,
Den blott försakelse och möda borde skapa.
Vår *Robert* var en fattig kund
Och han i vida verlden ägde
Sin gamla rustning blott, sin häst, sin trogna hund,
Men, hvad som säkert mera vägde,
En styrka såsom *Hercules*,
Samt ungdom, skönhet utomdess,
Dem man i alla länder prisar
Och oftast äfven aktning visar.

Han nu på vägen var, ej långt ifrån Paris
Uti en skuggrik skog, ett litet paradis
För trötta resande, då, att hans nöje öka,
Den eldiga *Annette*, som kom från nästa by
Och ärnade Paris besöka,
Stod hastigt för hans blick uti sin rosenhy:
Ett långt och flätadt hår, en nätt väl skuren tröja,
Som sågs den fina vexten röja,
Och kjolen, röd och korrt, gaf rosenfärgadt sken
Åt hennes hvita runda ben;
Dess nätta fötter tycktes trippa
Så lätt, att knappast nog de böjde ned den sippa

Som

Som blyg emot den sköna log
Vid hvarje steg hon här på gröna gräset tog;
Dernäst, hur *Robert* blef betagen
Att skåda blommorna, som i bouquet fått plats
Imellan dessa två skönt rundade behagen
På hvilka Amor sjelf byggt sällhetens palats,
Och dem man aldrig kunde skåda
Förutan hjertats högsta våda,
Och dessa blommornas så brokiga behag
Åt alabastern gaf en ny förtrollad dag. —
Så nalkades *Annette* med blicken sänkt mot barmen,
Och bar uti en korg uppå den runda armen
Ett smör- och äggförråd, det hon, med goda skäl,
I staden trodde säljas väl.
Men *Robert*, fastnad här uti förförarns snara
Som lurar dag och natt att själar få till rof,
Af hästen hoppade, och märktes färdig vara
Att sätta oskulden på prof:
"Du sköna flicka!" så han sade,
"Jag femti Franker har uti min kappsäck der,
Tag dem, mitt hjerta till, om tusende jag hade
Jag offrade dem alla här." —
"Åh, det är mig för mycken ära,"
Så svarade *Annette;* men *Robert* ung och yr
Med längre företal ej ärnade besvära:
Han grep som hjelte an sitt nya äfventyr; —
Och huru länge med den sköna
Han tumlade omkring på marken i det gröna,
Som

Som en Herculisk ättelägg,
Han bräckte ock till slut den Skönas alla ägg.
Imellertid hans häst, en lika yster sälle,
Ej fann sig väl på detta ställe,
Men trafvade till skogs; en Munk behändigt kom:
Med häst och kappsäck han till klostret vände om.

Annette, som hade under tiden
Förlorat sin bouquet i denna envigs-striden,
I ordning satte allt som uti olag var,
Och frågte Riddaren: "Min Herre,
De femti Frankerne som Ni mig lofvat har,
Nå väl, hvar äro de?" — Han såg sig om, men värre
Han ännu aldrig varit fast;
Han sökte öfverallt i hast:
Försvunnen hästen var och Kappsäcken tillika;
Hvad harm att så den sköna svika!
En ursäkt stammades; att höra deruppå
Var icke hennes sak, ty hvad hon tänkte göra
I verket ställdes straxt: att in till staden gå
Och för Kung *Dagobert* en billig klagan föra.

Så sagdt och gjordt: — hon förde an,
Att uti nästa skog vår käcke Riddersman
Mot henne öfvervåld föröfvat,
Från henne ägg och oskuld röfvat,
Och, hvad som värre var, betalat ingen ting;
Det var ju oerhördt! på jordens vida ring
Man

Man säkert ännu aldrig sporde
Att sådant man för intet gjorde.
Den vise *Dagobert* gaf klaganden till svar
Att, huru billigt ock det klagomålet var,
Det till hans domstol icke hörde;
Att *Bertha*, hans Gemål, uti en annan Rätt
Bland Damer högsta ordet förde,
Der dygdens stränga tänkesätt
Man noga yrkade, och der hon skulle finna
För klagan öppet fält, med säkerhet att vinna.

Annette förutan dröjsmål gick
Att söka Drottningen; hon företräde fick.
Conseillen samlades, der dygd och andakt rådde,
Och detta ingen nåd för Riddarn förespådde.
Han kallades, han kom; ej stöflor, sporrar, svärd
Han bära fick på denna färd;
Bart hufvud, nedsänkt blick den vördnad märktes tyda,
Hvarmed han nalkades till denna stränga ort.
Annette, hvars klagomål här hördes lika lyda,
Som den berättelse hos Konungen hon gjort,
Fick höra Riddaren förklara
Att han ej ärnade sin brottslighet försvara:
Af Satan frestad hade han
Begäret icke kunnat dämpa
Att flickans oskuld förolämpa;
Han ångrade sig väl, men dock för sent det fann;

Och Domstoln, som man högt för rättvisa berömde,
Till döden genast Riddarn dömde.
Men *Robert*, rik uppå behag,
Stod der i ungdomsglans, lik Edens första dag,
Och sågs med mycket lugn sig i sitt öde skicka;
Kan hända var det hoppets tröst
Att Domstoln någon gång dock låtit sig betsticka,
Som lifvades uti hans bröst;
Och han sig ej bedrog; hans stränga Domarinnor
Dock i det hela voro qvinnor:
Med ömkan sågo de den vackra ynglingen
Så nära att bli rof för döden;
Hans brott hvad var det? Kärleken —
Annette med tårar sjelf tog del uti hans öden;
Snart hela Domstoln äfven gret,
Och Drottning *Bertha* sjelf, som hela verlden vet
Var lika god som skön, begynte så att orda:
Ni mina Damer kännen väl
Att, förrn en dödsdom vi fullborda,
Så är vår första rätt att finna några skäl
Som straffet mildra må, och lagen föreskrifver
Att snillet blott till pris den mannen skonad blifver
Som kan oss säga: *hvad som är*
Det allmänt rådande af qvinnornas begär
På hvarje ort, i alla tider.
Han måste säga det, så att vår blygsamhet
Det mindsta icke dervid lider,
Och utan att dermed han väcker vår förtret.

Den

Den hela Domstoln fann beslutet mycket billigt,
Och *Robert*, förekallad, blef
Med vilkoret bekant som nu man föreskref
Till mildring i hans straff, och ingick deri villigt.
Den goda *Bertha* satte ut
En tid af åtta dar för Riddaren att svara,
Och den behöfdes väl; så snart de voro slut
Han måste ofelbart vid Domstoln sig förklara;
Hvartill han sig förband med ed,
Och så han tankfull gick, för denna gång, i fred.

Men, tänkte han, då helt allena
Han vandrade sin väg: det är ju rent besatt!
Fins bland begären ett som qvinnor kan förena,
Som, uppfylldt, anses bör för deras högsta skatt?
Och om det finns, hur skall det nämnas
Så att det icke såra kan? —
Jag är en olycksalig man,
Och genom denna nåd man dubbelt på mig hämnas;
Det vilkor ger jag hin, som vägen för mig stängt
Att hoppas längre lif af uppskofvet jag vunnit;
Jag mycket bättre mig befunnit
Om man mig uppå stället hängt.

Rätt sorgsen *Robert* nu sin vandringstid förnötte;
Hvarenda kjortel, som han mötte,
Han anhöll, frågade: Min Sköna! säg mig då
Hvad älskar Ni väl mest? — Man svarade ej lika;

Den ena så, den andra så,
Och alla tycktes honom svika
Med sina sluga svar; det rent omöjligt var
Att sanningen af dem få höra.
Förtviflad skrek han nu: min dödsdom är ju klar;
Med detta kjortelfolk är ingen ting att göra.

Sju gånger solen re'n sitt guld på östern stänkt,
Och *Robert* lika länge tänkt
Förutan framgång på sin fråga,
Och fåfängt böd han till att andra dermed plåga;
Då såg han på en äng, på något afstånd dock,
Mindst tjugu Nymfer i en flock,
Som uti skuggan i det gröna
Raskt valsade omkring, och alla voro sköna;
Och klädren fladdrade för västans lätta vind,
Som kysste blommorna på hvarje Skönhets kind;
De tycktes dansande i luften nästan flyta
Och knappast röra jordens yta;
Vår *Robert* nalkades och tänkte: kanske här
Jag torde kunnig bli om qvinnornas begär —
I blinken sågos de försvinna
Och han ett enda spår af dem ej kunde finna.

Men dagen nu till slutet skred,
För *Robert* än en sol gick ned,
O ve! och frågan obesvarad
Ännu uppå hans hjerta låg,

Och

Och ingen ny Oedip var hittills uppenbarad —
En gammal kärng just nu han såg
Mot kryckan lutad långsamt streta
Den vägen fram, som Riddarn gick.
Det hörde till hans olycksskick
Att då han hoppades sin frågas svar få veta
Utaf den sköna flock, som så i hast försvann,
Ett hamptroll han i stället fann,
Det är det mindsta man kan säga,
Och denna kärngfigur, som mötte honom här,
Ej någon tand hon tycktes äga,
Och anletsfärgen ungefär
Var lik en barkad hud; en lång och spetsig näsa
Till hakan sträckte sig; i pannan stod att läsa,
Bland hundra skrynklor, tidens spår,
Ett tydligt sekel utaf år;
Ett mörkbrunt ögonlock det gråa ögat gömde,
I hvilket lifvet än sin sista styrka tömde;
En hufva, fordom svart, sågs dölja glesa strån
Af hvad hos andra kallas håret;
En trasig väftapet som kjol ej skylde låret,
Som framstack här och der blott till naturens hån.
En rysning föll på *Roberts* hjessa
Och märktes dödens svett från alla lemmar prässa;
Han tänkte på att fly så Riddare han var,
Men häxan nära stod att hålla honom qvar,
Och med en vänlig ton hon så begynte tala:
Min son, utaf din mine jag ser

Att

Att någon ting dig oro ger;
Men yppa det för mig, och jag dig skall hugsvala.
En dödlig icke fins, som ej sitt vissa mått
Af detta lifs bekymmer fått;
Men, då man någon vän kan råka
Så är en tröst att derom språka;
Tro mig, jag mycket sett, och visheten med skäl
Som åldrens yrke ansedd blifvit;
Jag mången kloka råd har gifvit
Och den som följt dem blott sig alltid funnit väl.

Ack! sade Riddaren, af kärngens tal förvånad,
Förgäfves flera dar jag sökt mig goda råd;
Af qvinnor jag blott blifvit hånad —
I morgon är min dom att dö förutan nåd,
Om jag ej säga kan för mina Domarinnor
Hvad utan undantag behagar alla qvinnor.

Ha ha! jag saken straxt förstår,
Den gamla häxan hördes svara;
Mig sände himlen hit att frälsa från den fara
Som synes hota dig; godt slut jag förespår
Blott du vill följa mig; vi begge med hvarandra
Till Drottning *Bertha* skola vandra,
Och jag skall säga dig den stora hemlighet
Som så bekymrar dig för det du den ej vet;
Men, vid din ridderliga ära
Du inför mig först måste svära,

Att

Att då du för ditt lif nu har att tacka mig,
Så bör jag också få af dig
Hvad helst jag önska kan som mig till nöje länder;
För Riddaren det vore skam
Att kallas för en otacksam,
Helst då begärets eld han i ett hjerta tänder;
Nå väl, så svär mig då vid mina blickars dag
Att göra hvad jag vill och följa mitt behag,
Och gåtan löser jag. — Vår *Robert* under löje
Svor nu, att göra allt till denna häxans nöje;
Nå, skratta ej min vän, den gamla återtog,
Du skall få röna sielf att här är alfvar nog.

De följdes begge åt på vägen;
De kommo till Paris, och *Bertha* med sitt Råd
Var lika mild och högst benägen
Att skaffa Riddarn *Robert* nåd;
Men vilkoret stod fast -- sig Domstoln sågs församla,
Och Riddarn följd utaf den gamla
Uti sin tras-costume (för Hofvets skrattare
Ett härligt ämne att få le)
Steg fram med lugn och mod och bugade, och sade
Att nyckeln han till gåtan hade:
Det högsta föremål för qvinnornas begär
På sinnlighet ej grundadt är,
Ej, att för skönhet priset taga,
Att samla älskare, att njuta, att behaga;
Nej, utan undantag, Ert hela täcka kön,
Den som är ful, den som är skön,

Om

Om fattig eller rik, behagsjuk, from, alfvarlig,
Förförisk, genom nycker farlig,
Af dygder lysande, korrt, hur hon vara må,
Hon vill, som jag mig tror förstå,
Så vidt som möjligt är, det högsta väldet äga;
Det är med andra ord att säga:
Att qvinnan herrska vill, *och mannen född till slaf*
Bör skuldran under oket böja,
Och tacka himlen till som herrskarinnan gaf,
Och mindsta knot dervid ej röja;
Har jag ej gissat rätt? beror nu, som förut,
Mitt lif af Domstolens beslut?

Den hela Dame-Areopagen
Uti sin vishet fann att *Robert* hade rätt;
Med detta ädla tänkesätt
Han högsta offret gett åt qvinliga behagen.
Att han blef frikänd, det förstås;
Ty här, som öfverallt, Gunås
Den gyllne fåfängan det högsta ordet förde,
Och smicker man så gerna hörde.
Vår *Robert* kyssa fick sin vackra Drottnings hand
Och skulle i triumf ur Domarsalen tåga;
Då uppstod här en annan fråga:
Den gamla kärngen utan tand,
Af trasor illa skyld, sågs fram till thronen hasta
Att sig för *Berthas* fötter kasta;
Förvånad blef en hvar då, till vår *Roberts* qval,
Den gamla höll ett sådant tal:

Min

Min Drottning, som ej nog af alla kan berömmas
För dygd, för skönhet och för vett,
Hvars rättvisa och nåd ej nånsin skola glömmas
Då man hvarenda dag exempel deraf sett,
Er unne himlen sälla dagar!
Ni hör den värnlösa som klagar,
Så värdes höra mig: jag dristar säga Er
Att Riddaren, som här ni ser,
Utaf min klokhet blott det hela svar fått lära
Hvarmed sitt lif han frälsat har;
Men, vid sin Riddartro, förut han måste svära
Att, såsom lön för detta svar,
Han skulle gifva mig hvad helst jag önska ville
Och hvad som lifvar mest mitt hopp;
Min Drottning gissar det i kraft utaf sitt snille;
Hjelp nu att Riddaren må fylla löftet opp.

Jag tillstår, hördes *Robert* stamma,
Att detta allt är sannt, och jag ej räknar mig
Bland skaran af de otacksamma,
Som för en vigtig tjenst med lönen glömma sig;
Men, ädla Drottning! här jag måste mig beklaga
Att vid mitt äfventyr i skogen, som ni vet,
En listig Munk, till min förtret,
Uti förvar behagat taga
Min häst, mitt equipage, mitt penningeförråd,
Och derför ber jag nu om nåd,
Helst all den motgång jag fått röna
Nu äfven hindrar mig välgörerskan belöna.

Man

Man skall, så sade Drottningen;
Straxt lemna eder häst och equipage igen
Och röfvaren skall straffad blifva;
Er hela egendom alltså
I trenne lotter delas må,
Att först Ni åt *Annette* skall gifva
Ert penninge-förråd, som redan lofvadt var
För äggen som ni skadat har;
Er häst med equipage må denna gumma taga;
Så har hon icke mer att klaga;
Ni sjelf då det, som återstår,
Er hela rustning återfår.

Förlåt! begynte gumman åter,
Nog denna delning rättvis är;
Men, Riddaren sin häst jag gerna öfverlåter;
Ty det är icke den som retar mitt begär;
Jag söker det som högre skattas:
Af allt hvad Riddarn har, af allt hvad honom fattas,
Så är blott hans person det som förnöjer mig;
Jag älskar hans behag, hans styrka,
Och således jag måste yrka
Att i mitt våld han lemnar sig;
Det är, med andra ord att säga:
Att honom till Gemål jag genast måste äga;
Hans hjerta, hans person jag blott beherrska vill,
Han löfte gifvit har, och nu han hör mig till.

Den stackars *Robert*, kan man tänka,
Blef stel af skräck vid detta tal;
Vid första känslan af sitt qval
Han sorgligt sågs sitt hufvud sänka;
Men, efter några ögonblick,
Då han ur dvalan åter väcktes,
Han ögat fästade på gummans hela skick
Och mot sin vilja så förskräcktes,
Att han i största hast tre steg tillbaka flög
Och korstecken framför sig gjorde,
I det sig dödens svett uppå hans panna smög,
Som om i bödelns våld han öfverlemnas borde.
Till slut han vände sig till Drottning *Berthas* thron
Och sade med en sorglig ton:
"Skall jag, o Drottning! då nog brottslig funnen blifva
Att gäckas af ett troll, och ingen hindrar det?
Nej, förr må Eders Majestät
Mig i en evig landsflykt drifva;
I sjelfva afgrunden jag heldre mig befann,
Att Kärngen är förryckt en hvar ju märka kan."

Nu, med en liflig ton af ömhet och af smärta
Den Tandlösa hörs yttra sig:
"Ni ser, Ers Majestät, att han föraktar mig,
Otacksamhetens frö sig rotat i hans hjerta;
Han liknar deruti sitt hela falska kön,
Vår kärlek får ej annan lön;

 Men,

Men, jag besegra skall den afsmak han tycks röja,
Som är så orättvis; min ömhets öfvermakt
Skall lära honom snart på min förtjenst ge akt
Och honom under oket böja,
Ty hjertat, som man vet, i kärleken är allt:
Hans älskvärda person har satt min själ i låga,
Och fast han mig bemöter kallt,
Han mig dock ej skall hata våga.
Jag börjar, det bekänner jag,
Förlora någon del af skönhetens behag;
Jag icke mera är den unga ystra fjolla,
Som med en enda blick kan ynglingen förtrolla;
Men hvad betyder det? Jag skördar nytt beröm
Som mera trogen, mera öm!
Man har ej blott förstånd, man äfven vishet äger:
Det är en skatt som mera väger,
Och Salomo har sagt: en qvinna som är vis
Förtjenar alltid mera pris
Än den som blott är skön; ty skönheten för-
svinner,
Men vishet, som man vet, på sjelfva tiden
vinner.
Jag mycket fattig är, men bör det kallas brott?
Till någon vanära ej fattigdomen länder.
Fins lyckan endast i ett slott,
Der smickraren sitt rökverk tänder?
Och är vår sällhet endast ren
Uti en säng af elfenben?

Ni

Ni sjelf, min Drottning, här i Edra gyllne salar,
Tror Ni Er mera säll för det
Ni sofver hos Hans Majestät?
Och månne högheten en qvinna blott hugsvalar?
Fast mera rik uppå behag,
Säg, älskar Ni mer ömt än jag?
Ni utan tvifvel läst Philemons vackra saga,
Hur Guden Jupiter på ett af sina tåg
Med innerlig förvåning såg
Att på sin ålderdom man äfven kan behaga,
Då för sin Baucis denne man
Af kärlekslåga ännu brann;
Fast redan hundra år de lefvat med hvarandra
De endast hand i hand ur lifvet ville vandra.
Ej uti våra låga tjäll
Man ålderdomens börda drager
Med ånger, ledsnad, qval, med vällustens podager;
Man invid grafvens rand sig ännu finner säll.
De laster veklighet och lättja ömsom föda
Till namnen knappt man känner der;
Man bärgning får med svett och möda
Och litet räcker till för måttliga begär.
Ej jordens Konungar i deras glans och lycka
Förmå med guld och makt sig skapa nöjda dar,
Då fattigdomen vid sin krycka
Dem merändels för intet har;
Ty denna stora konst, att ingen ting behöfva
Mer än ett knappt och dagligt bröd,

Ej någon lära kan, som, född till öfverflöd,
Vill jordens skatter åt sig röfva.
Vi äro kärnan i en Stat,
Och ifrån odlarns låga hydda
Man utgå ser en rask soldat,
Att frihet, Kung och land beskydda.
Tro mig, den fattige långt mera tjenlig är
Att skänka Staten barn än de förnämas skara;
Man födes då att nyttig vara,
Men rang och rikedom ge orklöshets-begär.
Kanske ej himlen vill min kyska önskan kröna
Och från min ägta bädd med lifsfrukt mig belöna;
Men, Hymens blommor likaväl
Sin trollmakt äga qvar att lifva kropp och själ,
Och till min sista stund, trotts ålderdomens börda,
Jag oupphörligt dock skall dessa blommor
skörda."

Den gamla häxans tal förtjusade i hast
Den ädla Drottningen och alla som det hörde,
Och *Roberts* klagan ingen rörde;
Hans löfte måste ju stå fast. —
Trotts all den afsky som han hyste
För denna skrumpna brud, och hur hans hjer-
ta ryste,
Han måste ännu samma qväll,
Som Kärngen önskade, på hästen henne taga
Och henne utan knot ledsaga

Rakt

Rakt hem till hennes låga tjäll,
Att detta ägtenskap i största hast fullborda,
Just såsom häxan täcktes orda.

Der sitter *Robert*, stackars man,
På hästen med sin kärng imellan sina armar,
Och intet honom frälsa kan
Om icke Satan sjelf omsider sig förbarmar
Med en reclamation uppå sin egendom,
Ty hon till afgrunden tycks höra.
Förgäfves Riddaren sig ref bakom sitt öra;
Hans hjerna uppå råd var tom.
Att uti nästa flod sin svåra börda dränka
Han kanske vågade att tänka;
Men han ej gjorde det, af loflig Riddar-sed,
Att heligt hålla svuren ed;
Ty eder gällde då för tiden,
Och löfte ej som nu bestod i orden blott;
Advocaturen ej den skylldigheten fått
Att göra hvarje grundsats vriden.
Den gamla tandlösa bjöd till på alla sätt
Att tiden angenämt för Riddaren fördrifva;
Hon var Genealog, hon kände *Roberts* ätt,
Och om dess ättlingar hon kunde allt beskrifva.
Om *Clodovæi* Kungahus
Hon allt berättade, och spridde mycket ljus
Utöfver häfderna för dessa mörka tider,
Då allt bestod af våld och strider.

Och

Och gumman dufvan sett, som ifrån himmelen
Till *Sanct Remi* den balsam förde,
Hvarmed man smorde Konungen
Då han blef döpt och krönt, med mer som
dertill hörde.
Hon mindes, som det skett i dag,
Hur hären uppställd var uti det stora slag
Som stod vid Tolbiac; och *Alaric* hon kände,
Som fick utaf *Clovis* nog stryk vid Vouillé;
Korrt, allt hvad denna tiden hände
Den gamla häxan fått med egna ögon se.
Hon underbart förstod att bästa sättet välja
Vid det hon ärnade fortälja,
Att icke roa blott, men äfven i sitt tal
Lätt smyga då och då en lärande moral.
Hon äfven kunde, då hon ville,
Försötma detta allt med flera drag af snille,
Af känsla, ännu mer, af ren philosophie,
För att den hörande ej endast nöje skänka,
Men äfven lifva upp hans egen fantasie,
Och bringa honom till att tänka;
Allt detta gick så lätt, som visste hon ej af
Den lärdom hon tillika gaf.
Vår *Robert* lånade med välbehag sitt öra,
Och hans förundran steg med hvarje ögonblick
Att gummans reflexioner höra,
Ty hvar och en af dem till hjertat genast gick;
Korrt,

Korrt, då hon talade, han kunde tjusad blifva;
Men, då han henne såg, det tycktes döden gifva.

Vårt par imellertid den lilla kojan hann,
Der gumman sades bo; vår *Robert*, stackars man,
En dåning nära var, då häxan märktes börja
Att deras måltid ombesörja:
Hon skörtade sig upp; fy tusan! hvilka ben
Med askgrått skrumpet skinn han härvid såg i dagen,
Och hennes benknots-arm, som ej en gång var ren,
Med läder tycktes öfverdragen.
Den måltid som hon redde till
Var mager som hon sjelf, och drycken endast vatten.
Den gode läsarn veta vill
Hur han logerades med denna valda skatten?
Dervid ej fordras många ord:
Två murkna bräder, ojemt stödda
På vinda fötter, hette bord;
Af samma mästarhand de stolar voro födda
På hvilka paret satt: de hotade att snart
Vid minsta rörelse åt golfvet skänka fart.
Hur Riddarn var till mods man härvid lätt kan tänka;
Han sågs sin blick rätt sorgligt sänka;

Men gumman började igen
Med infall muntra upp sitt hjertas valda vän:
Hon var så qvick, så fin, att *Robert* måste skratta,
Och kunde platt omöjligt fatta
Att en så snillrik själ sig kunde gifva ro
Uti ett sådant hölster bo.
För några ögonblick han nästan tycktes färdig
Att henne tro sin kärlek värdig.
Men, timman nalkades, o grymma, mörka stund!
Då Hymens fackla måste tändas,
Och detta ägta pars förbund
Från skämt i alfvare förvändas.
En kallsvett öfver *Robert* gick
Då gumman med en kärlig blick
Vid armen honom tog; han önskade sig döden;
Men löftet honom tvang, för honom öfrigt var
Att göra sig en dygd af nöden,
Och redan Hymens bädd emottog detta par.

Den fattigdom, som här hans bröllopsfest be-
redde;
Ett trasigt täckes skygd i denna hårda säng
Med bolster, stoppadt blott af hö från närm-
sta äng,
Och der sig två fragmenter bredde
Af lakan, flickade rätt groft med stopp på stopp,
Som skafde Riddarns fina kropp;

De

De råttor denna säng uti sitt omfång hyste,
Som täflade med mal och kryp af många slag
Att störa förstlingen af sömnens trollbehag;
För detta allt ej Riddarn ryste,
Ty, såsom krigare han ifrån späda år
Vid mödor härdad var; i fält, som man kan
tänka,
Man mjukt ej alltid hvila får,
Och trötthet måste sömnen skänka.
Men värre skärseld kunde väl
Ej nånsin redas till åt någon syndig själ
Än den, som *Robert* nu i hvarje åder kände:
Mig ödet denna häxan sände
För mina synders skull, så tänkte *Robert* här,
Men säkert himlen aldrig ville
Att jag fullborda skall hvad som omöjligt är.
Jag kan beundra gummans snille
Och hennes stora vishetsskatt,
Men ack, hvad båta de uppå en brölloppsnatt? —
Så *Robert* suckade, och drog sig kall tillbaka
Åt sängens ena kant långt från sin ömma maka;
Han låtsade som trött att somna samma stund,
Men på hans ögonlock, ty värr, kom ingen blund.

En röst så öm och len från gumman genast hördes,
Hvaraf vår Riddersman i sina griller stördes:
"Min *Robert*, sofver du? betänk hvad gruflig skam
Att

Att vara på en gång så skön och otacksam;
Förtjusare, född att behaga,
Säg, vill din maka du bedraga,
Som älskar dig så ömt? Jag redan offrat mig;
Så skynda älskade att äfven skänka dig;
Min *Robert*, jag förgås utaf den eld mig bränner;
Ditt hjerta stenhårdt är som dervid intet känner.
Nå väl! du vill min död, den nalkas, bäfva blott
Att grymma samvetsqval til slut ej bli din lott."

Den stackars Riddarn *Robert* hade
En medfödd artighet, ett hjerta godt och ömt;
Han fann sig mycket rörd af det som gumman sade;
Moral och Christendom han icke eller glömt
Och ägta pliktens helgd: "ack! sade han, hur gerna
Jag vill i ädelmod och ömhet likna Er,
Men, tillskrif det min olycksstjerna
Att min förmågas gräns jag alltför inskränkt ser"—
"Hå! gumman återtog, en liten ursäkt bara,
Vet, att en ägta Riddersman
Med viljans fasthet allting kan;
Man i sin ålders vår ej känslolös bör vara
Och för det höga mod i ynglingshjertat bor
Man ingenting omöjligt tror.
Betänk hur Damerna vid Hofvet skola visa
Sin täflan för att dig beprisa

För

För denna hjeltebragd; att öfvervinna sig
En större ära ger än segren i ett krig. —
Fast ful och skrynklig du mig finner
Det på en hjeltes själ ej något verka bör;
Slut ögat, om du vill; du på din afsmak vinner
Blott våld uppå dig sjelf du gör.

Man vet, hur ärans röst med trollkraft alltid
ljuder
För hvarje yngling som har mod,
Begäret till beröm förutan hvila sjuder
Uti ett ungt och hetsigt blod;
Det var den sporre *Robert* kände
Då han en ängslig suck till alla Helgon sände
Om seger i den strid som med sig sjelf han höll,
Hvars utgång centnerstung hans hjerta föreföll.
Här syntes annat ej för honom öfrigt blifva
Än sig på nåd och onåd gifva . . . .

"Nå väl, hörs gumman yttra sig,
Jag fordrar intet mer än lydnad utaf dig,
Ty qvinnan, du det vet, beständigt bör befalla;
Ditt goda hjertas drift att följa denna lag
Skall skörda lönen än i dag
Och du dig sjelf skall lycklig kalla,
Blott lyd mig än en gång: lyft ögat upp min vän
För att beskåda mig igen."

Men,

Men, hvilken vågar väl vår *Roberts* känsla måla
Då han slog ögat upp, och såg
Hur hundratals af ljus i rummet märktes stråla,
Der i en gyllne säng han låg,
Hvars rika draperi af guld och perlor blänkte
Och ökad glans den Skönhet skänkte,
Som vid hans sida tagit plats
I detta skimrande palats!
Apelles, Phidias helt säkert aldrig funnit
Ett mera skönt modell än denna maka var,
Som *Robert* nu så lyckligt vunnit
I stället för sin kärng — Ej vårens första dar
Mer lif och ungdomskraft omkring naturen gjuta
Än han hos denna Skönhet fann;
I hennes ljufva blick den ömma låga brann,
Som endast manade att älska och att njuta;
Det sjelfva Venus var, då hon i fullt behag,
Trött efter en Olympisk dag,
Uppå sin hvilas bädd sig sänker
Och endast på sin sällhet tänker.

"Jag sjelf och mitt palats och ännu mycket mer
Är nu Er egendom, så hviskade den Sköna;
Ej sjelfva fulheten försmåddes utaf Er,
Och Skönheten skall Er belöna."

Nå

Nå väl min läsare och vän,
Du önskar säkert veta mera
Om denna ömma Skönheten,
Som *Roberts* hjerta skall från denna stund regera?
Vet då, en Fée den Sköna var,
Och hennes namn *Urgelle;* i Drottning *Berthas* dar
Man mycket godt om henne sporde,
Och helst hon Krigare till sina vänner gjorde.

Hur lycklig tycktes menniskan
Då i en fabelverld hon ännu nöje fann,
Och i sin fromma enfald trodde
Att Féer, Skyddsandar kring hela jorden bodde,
Och att en god *Urgelle* i nödens högsta tid
Mot dödlige sig visat blid!
En ledig aftonstund de unga och de gamla
Sig vid en spiseld sågos samla
Så tyst och alfvarsamt i ring,
Att låna örat blott åt Sagans underting,
Och i sin enfald säll, man önskade sig finna
En godsint Fée till Skyddarinna;
Men se, Förnuftet kom, och ifrån samma dag
Man skådat till sin harm de glada drömmar flydda
Som med sitt trollande behag
Vår korrta lefnad fingo krydda.
Ej Fantasiens lek med blommor mer beströr

Den

Den dystra tistelstig vi vandra;
Man torra reflexioner gör,
Man allt bevisa vill, och allt man söker klandra:
Uti ett aldrig tröttadt lopp
Man efter Sanningen på tusen vägar jagar,
Ehuru den tills våra dagar
Ännu tycks gäcka allas hopp;
Ack, tro mig, sin förtjenst ej sjelfva villan saknar,
Och man till verklighet ej alltid lycklig vaknar!

Inköpt Bokauktionskammaren
29 feb. 1968 Gunnar W. Lundberg

